

Виноград Господњи

ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Година двадесет друга

Број 1

Нови Сад

0 Васкрсу 2026.

Бесплатан примерак

СНЛАЗАК ГОСПОДА У АД

**Христос васкрсе!
Ваистину васкрсе!**

Са благословом Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ

Лист православне Епархије бачке
Година двадесет друга, број 1
Нови Сад, о Васкрсу 2026.

Уредник
Презвиџер др Милан Бандобрански

Чланови уредништва
Пројојереј-сѣаврофор Милован Миограјовић
Пројојереј-сѣаврофор Владан Симић
Пројојереј Жељко Лајчиновић
Пројонамесник Ијор Иђајов
Пројонамесник Лео Малешевић
Др Данило Михајловић

Лектор и коректор
Јелица Негућ

Техничка обрада
Тајјана Срђић

Фотографије
Предње корице: *Васкрсење Христово*,
Иконописна радионица манастира Васкрсења
Христова у Каћу

Штампа
М&А Принт студио, Нови Сад, 2026.

Тираж 12.000 примерака

Уредништво
21000 Нови Сад
Змај-Јовина 4
vinogradgospodnji.epbacka@gmail.com
www.eparhijabacka.info

САДРЖАЈ

ВАСКРШЊА ПОСЛАНИЦА	3
ОСМИ ДАН	6
<i>Презвиџер др Милан Бандобрански</i> Крстом дође радост свему свету	6
СЛОВО АРХИЈЕРЕЈА	9
<i>Миџројолиј бачки др Иринеј</i> Беседа на празник Цвети	9
ЈУБИЛЕЈ	12
<i>Пајријарх српски Порфирије</i> Матица српска – место сабирања, учености и одговорног дијалога	12
РАЗГОВОР	15
<i>Др Јелена Веселинов</i> Духовност и култура у служби општег добра	15
ХРИШЋАНИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	18
<i>Прим. др мед. Жарко П. Димијрић</i> Између живота и смрти	18
ИЗ ЛЕТОПИСА	22
<i>Жарко Панић</i> Сто деведесет година од освећења храма Светога оца Николаја у Жабљу	22
ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ	24
<i>Са часа веронауке</i> Господ Исус Христос – Оваплоћена Врлина	24
АКТУЕЛНОСТИ	29
ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ	37
СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ	38
НА ТАЛАСУ ПРАВОСЛАВЉА	39

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад
271.2 (5)
ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:
Лист православне Епархије бачке
/Главни и одговорни уредник презвигер др Милан
Бандобрански. – Год. 1, бр. 1 (1976) – год. 25 бр. 82
(2000); Год. 1, бр. 1 (2001) – Нови Сад : Епархија
бачка, 1976–2000; 2007–. – 29 цм
Лист *Виноград Господњи* излази пет пута годишње.
ISSN 0353-1783
COBISS.SR-ID 16504322

Васкршња посланица

Српска Православна Црква
својој духовној деци о Васкрсу 2026. године

П О Р Ф И Р И Ј Е

православни Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки
и Патријарх српски, са свим архијерејима Српске Православне Цркве
– свештенству, монаштву и свим синовима и кћерима наше свете
Цркве: благодат, милост и мир од Бога Оца, и Господа нашега Исуса
Христа, и Духа Светога, уз радосни васкршњи поздрав:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Реч Божја, Јеванђеље Христово, духовна ризница Цркве Божје, из које се десницом Господњом у срца наша сеју семена вечнога живота, препуна је истина скривених у Богу. То нису апстрактне идеје него речи које се испуњавају у нашим животима. Међу њима су и речи којима нас Господ упозорава на времена у којима ће се узети мир са земље (Откр. 6, 3 – 4), када ћемо чути ратове и гласове о ратовима, јер ће устати народ на народ и царство на царство (Мат. 24, 6 – 7 и Лук. 21, 9 – 10).

Ове речи, које су многим покољењима наших предака звучале као упозорење на будућа времена и њихова најава, данас су стварност у којој живимо. Видимо немире међу народима, слушамо гласове о ратовима и сведоци смо ратова, страдања и неизвесности у свету. Док небо парају трагови ракетâ смрти, а у ушима узнемиреног човечанства одјекују звуци сирена које најављују разарања и страдања, из дубина празног Христовог гроба чује се глас анђела, сведока Васкрсења, који поручује женама мироносицама, а преко њих и свима нама, као и сваком људском бићу: „Не бојте се!” (Мат. 28, 5). Страх не одгони од нас само анђеоло него, пре и више од њега, Онај Који је укинуо страх од смрти, која јесте суштински разлог за сваки страх. Смрћу смрт победивши, Васкрсли Богочовек Христос нам се такође обраћа речима: „Не бојте се!” (Мат. 28, 10). Тако охрабрани, знамо да застрашујући догађаји наших дана нису последња реч историје него позив на будност и утврђење у Богу.

Шта нам говоре данашњи знаци времена? Иако је празни Христов гроб победио силу свакога гроба и показао да ниједан гроб нема последњу реч, у историји и у нашој стварности и даље постоје живи гробови испуњени мржњом, себичношћу, страстима и самољубљем. Препознајемо их у мрачним људским срцима, у неограниченој себичности, у медијима који шире неистину, у ратовима, у свим нашим страстима и гресима против љубави Божје. Ти гробови, упркос Васкрсењу Христовом, непрестано изопачују и руже сâм живот као бесцен-дар љубави Божје.

Један од најпотреснијих примера такве стварности јесте чињеница да се последице данашње светске кризе, нажалост, мере хладним економским показатељима, мерилима трговаца земаљских (ср. Откр. 18, 3), – финансијским губицима, поремећајима и падовима на берзама и тржиштима, – док у дубокој сенци тих прорачуна остају људске трагедије: смрт невиних, страдање деце и унесрећеност милиона људи. Управо таква перспектива, у којој се материјална добит ставља испред људског живота, није само довела до ратова и неправди – она се њима и учвршћује. То је велики пораз нас људи.

Свет у коме живимо све је нестабилнији, а човек све уплашенији. Системи вредности се организовано и присилно мењају, притом у смеру антивредности. Обећања и уговори који су свечано потписивани брутално се газе. Сазнање о таквим вероломствима изазива насиље и све веће поделе међу народима, док

Васкршња посланица

Патријарх српски г. Порфирије чита
Васкршњу посланицу Српске Православне Цркве

се политички и културолошки јаз продубљује. На рушевинама умирућих цивилизација цвета духовна неизвесност и губитак смисла.

Зашто се у том свеопштем мраку не препознаје и не види Васкрсли Господ? Одговор на то питање већ је дат у самом Јеванђељу. Васкрслог Богочовека Христа нису одмах могли да препознају ни Његови ученици и непосредни следбеници. Марија Магдалина Га је видела крај празнога Гроба, не знајући да је то Господ Исус Христос (Јов. 20, 14). Препознала Га је пошто јој се обратио именом: „Марија!“ (Јов. 20, 16). Исто тако, апостоли Лука и Клеопа нису препознали Господа (Лук. 24, 16) на путу у Емаус него „при ломљењу хлеба“ (Лук. 24, 35), када их је Господ причестио.

Васкрслога Господа нису препознали ни апостоли док је са обале Тиверијадског мора посматрао њихов безуспешни риболов (Јов. 21, 4). Препознали су Га тек пошто су, послушавши Његову заповест, бацили мрежу са десне стране лађе и ухватили много риба (Јов. 21, 6 – 7). Препознали су га у чуду као духовном простору у коме се сусрећу и целивају сила Божја и вера људска.

Нису Га апостоли препознали ни у недељним сабрањима иза затворених врата: једном су, уплашени, помислили да виде духа

(Лук. 24, 37), а други пут су на основу ранâ од клинова и копља поверовали у стварност Васкрсења и Његово присуство (Јов. 20, 27). Васкрсли Богочовек Христос налазио се међу њима, али они нису били у стању да Га одмах препознају на општељудске начине, до тада њима познате. Тајна непрепознавања није остала само догађај из далеке прошлости, везан за прве дане по Васкрсењу Спасовом; она је стварност која траје до данашњег дана.

Да бисмо видели и препознали Васкрслога Господа, није довољан обичан људски вид. Неопходно је ново, духовно сагледавање – дар одозго, светодуховско искуство. Другим речима, неопходно је да уђемо у однос са Њим да би нам Он даровао познање Самога

Себе. Тако је Својим ученицима Луки и Клеопи Господ, на крају, отворио очи и даровао им духовни вид да би Га познали (Лук. 24, 31), а апостолима сабраним иза затворених врата отворио ум да би разумели пророштва Светог Писма (Лук. 24, 45) и оно што се са Господом имало збити.

То што Васкрсли Христос није био одмах препознат не значи да се Он скривао од људи него да је поштовао њихову слободу. На тај начин је поново показао и потврдио оно што је човеку од почетка даровано: слобода да се определи за Бога и да Му из те слободе верује и служи. Христос није људском роду наметнуо истину Васкрсења него ју је положио у простор вере. Шта би било да се Васкрсли јавио Пилату, стао пред Синедрион или се појавио на јерусалимским трговима? Тада би благовест о Васкрсењу постала демонстрација силе и моћи, а сама истина била би, на извештан начин, наметнута. Уместо тога, Господ се јавља онима који Га љубе и тиме утемељује нове начине препознавања и прихватања истинског живота.

Који су то начини и како савремени човек може да доживи ту стварност? Савремени човек ту стварност доживљава пре свега

Васкршња посланица

као лични сусрет са Богом, у којем га Васкрсли ословљава именом, као што се открио Марији Магдалини. Без личног молитвеног и подвижничког односа није могуће ни упознати ни препознати Бога. Доживљава је затим као општење, заједничарење, у евхаристијском сабрању, причешћујући се Телом и Крвљу Христовом на светој Литургији. Човек, попут Луке и Клеопе, из самих руку Христових – кроз руке свештенослужитеља – прима Хлеб који силази са неба и дарује живот свету. И најзад, доживљава је као послушање речи Божјој и као искуство чуда, попут апостола који су на Тиверијадском мору појмили да је све у Васкрслем Богочовеку чудесно и спасоносно.

Чуда нису само необични догађаји нити само велики Божји захвати у историји. Раздвајање Црвеног мора јесте било чудо. Али је чудо и кад опростимо и прекинемо круг мржње. То није тек морални захтев нити апстрактно начело. То је пројава Васкрсења и учествовање у његовој сили и слави. Освета је распеће без васкрсења, а непраштање и мржња су смрт и заувек запечаћени гроб. Зато Васкрсење није само догађај који припада прошлости него стварност у коју улазимо сваки пут кад опраштамо, када не узвраћамо ударцем на ударац и кад у непријатељу препознајемо брата. Тада бирамо живот уместо смрти. Тада се камен помера и са нашег унутрашњег гроба.

Препознајемо Господа и у сваком људском страдању, којег, нажалост, има напретек, као и у сваком сиромашном, одбаченом и презреном, сусрећући Га у њима кроз делатну љубав. Јер, Васкрсли Господ Исус Христос је рекао: „Кад учинисте једноме од ове моје најмање браће, мени учинисте” (Мат. 25, 40). Управо се у томе показује да вера у Васкрсење није само унутрашње уверење него сила која обликује наш однос према ближњима, према сваком човеку као икони Божјој.

Данас се, с посебном пажњом и бригом, молимо за нашу браћу и сестре на Косову и Метохији, вековном историјском изворишту и духовном средишту Србије и Српства, непосредно делећи с њима сва искушења и изазове с којима се непрекидно суочавају и крепе-

ћи их да истрају у свом сведочењу и да остану верни својој Цркви, вери и себи самима. Истовремено, подсећамо све и сваког међу нама да није довољно само волети Косово и Метохију. Та се љубав мора преточити у дела, у конкретну бригу о ближњима, у братољубива дела милосрђа, у старање о деци и о свима којима је помоћ неопходна. Не сме се допустити да се у свести нашег народа Срби с Косова и из Метохије представе као препрека или сметња неком будућем, наводно бољем животу. Без њих, без наших косовско-метохијских Срба, без Срба Старе Србије, нема бољег живота ни за кога од нас. Сви смо ми један народ и једно Тело у Христу, повезано истом вером и истим страдањем, али и истом надом и истим прослављењем.

Из такве вере и таквог заједништва, драга децо духовна, уђимо у радост Васкрсења и рецимо: „Васкрсење Христово видевши, поклонимо се светоме Господу Исусу, јединоме Безгрешноме”, и са Светим апостолом Павлом ускликнимо: „Где ти је, смрти, жалац? Где ти је, пакле, победа?” (I Кор. 15, 55). Утешени силом и благодаћу овог великог и свечаног Празника над празницима, Пасхе нове и свештене, Пасхе велике и непорочне, Пасхе тајанствене, Пасхе која нам је отворила двери рајске, загрлимо једни друге и рецимо и онима који нас мрзе: Браћо! На крају, који је и почетак, сложено запевајмо: Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрт поразивши и онима у гробовима живот даровавши.

Све вас поздрављамо свепобедним и сверадосним поздравом:

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Дано у Патријаршији српској у Београду,
о Васкрсу 2026. године.

Ваши молитвеници
пред Васкрслим Господом:

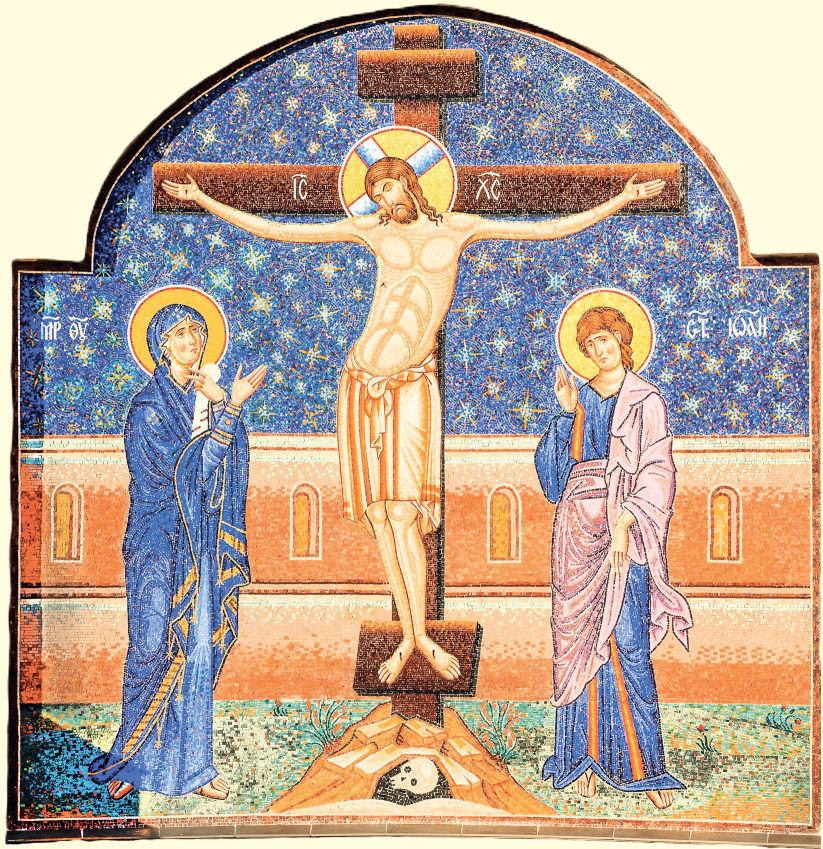
Архиепископ пећки,
Митрополит београдско-карловачки
и Патријарх српски ПОРФИРИЈЕ
са свим архијерејима
Српске Православне Цркве.

Осми дан

Презвитер др Милан Бандобрански КРСТОМ ДОЂЕ РАДОСТ СВЕМУ СВЕТУ

Сви смо сведоци да се, можда више него икад у историји, управо у наше време говори о радости и миру као идеалима којима, наводно, свим својим силама тежи савремено човечанство и да, у том смислу, чак и многе своје делатности и погледе на свет савремено човечанство оправдава и темељи управо на овим тежњама. Истовремено видимо да – упркос таквим, наизглед добронамерним, циљевима – можда никада мање истинске радости и мира није било у свету, а то је искуство које прати све људске нараштаје током читаве историје. Посебно је у савременом људском друштву приметно колико се данашњи човек, условно речено, бори да његов живот буде испуњен радошћу. Тако је, примера ради, данас могуће, најчешће путем савремених медија, пронаћи многобројне „стручне“ савете о томе „како бити радостан у животу“, што није ништа друго до трагични израз немоћи савременог човечанства да одговори на суштинску жељу за истинском и непролазном радошћу коју човек може доживети једино у заједници са Богом. Људско искуство радости је сâмо по себи ограничено, како својом пролазношћу тако и појединим слабостима пале људске природе, попут бриге, малOVERVERJA, СУЈЕТЕ, ЕГОИЗМА и тако даље. Упоредо са тим, чињеница је и то да је, за савремени свет и за човечанство уопште, радост неспојива са било каквим негативним животним искуствима, тренуцима и околностима, попут страдања, смрти, болести, растанка, неуспеха... То, у суштини, није нешто што се коси са вером и учењем Цркве. Црква нас, међутим, учи да, уколико верујемо и живимо по вери, све околности свакодневног живота, па и оне негативне, у односу на

Распеће Христово,
манастир Васкрсења Христова у Каћу

вечни живот у заједници са Богом, јесу пролазне и, према томе, нису нешто што може да представља препреку за нашу заједницу са Богом, како у овом свету тако и у вечности.

Управо кроз речи „Крстом дође радост свему свету“, које често слушамо на светим богослужењима, Црква нам поручује да је Крстом, односно Христовим страдањем и смрћу на Крсту, – што представља најтрагичнији догађај који је људски род могао да учини и да доживи, – свеколикој творевини дарована радост. И то је нешто што је, из перспективе овога света који у злу лежи, потпуно апсурдно, а с тим у вези можемо се позвати на речи апостола Павла, који каже да је „реч о крсту лудост онима који гину, а сила Божја нама који се спасавамо“ (I Кор. 1, 18) и да „ми проповедамо Христа Распетог, Јудејима саблазан, а Јелинима лудост“ (I Кор. 1, 23).

Осми дан

Суштинско питање које се поставља приликом било каквог разматрања улоге крста у хришћанству и у Цркви јесте: који је основни разлог Христовог страдања и смрти на крсту? Код апостола Павла наилазимо на сведочанство да је Господ Исус Христос „унизио Себе и био послушан до смрти, и то до смрти на крсту” (Филипљ. 2, 8), као и да Он „избриса обвезницу која нас својим прописима оптуживаше и беше против нас и уклони је, приковавши је на крст” (Кол. 2, 14). Због тога, у Посланици Галатима, апостол Павле кличе: „А ја, Боже сачувај да се чим другим хвалим осим крстом Господа нашега Исуса Христа, којим се мени разапе свет и ја свету” (Гал. 6, 14). Дакле, Господ је Својим страдањем на крсту поднео ону смрт у коју су нас увели наши прародитељи, како би исту ту смрт као Бог победио и Својим Васкрсењем људима даровао вечни живот.

Радост која је донета Христовим Крстом није донета само једном човеку или пак само малој групи Христових следбеника и ученика него је та радост донета *свему свейу*, а то значи свеколикој творевини Божјој на челу са човеком. Могуће је, међутим, поставити питање: ако је тако, откуда то да смо сви ми готово свакодневно сведоци да у свету не само да недостаје истинске радости него да често „тријумфују” различити видови зла оличеног у греху палоба човечанства? Дакле, како разумети и помирити то да је Крстом Христовим већ донета радост *свему свейу*, а да је истовремено очигледан недостатак и радости, и мира, и среће, и љубави, и осталих добара у овој свету? Ту морамо нагласити две чињенице.

Прво, радост коју Бог доноси у овај свет није овоземаљска радост, односно привремена, пролазна и ограничена радост, која је позната нашем свакодневном искуству. То је, пре свега, радост сусрета са Господом, радост обитавања у заједници са Богом, радост Царства Божјега, радост којом су живели наши прародитељи пре пада и радост које су били лишени после пада; то је радост које су се већ удостојили свети Божји угодници. Ту радост ми предокушамо кроз живот у Цркви, првенствено литургијским и светотајинским

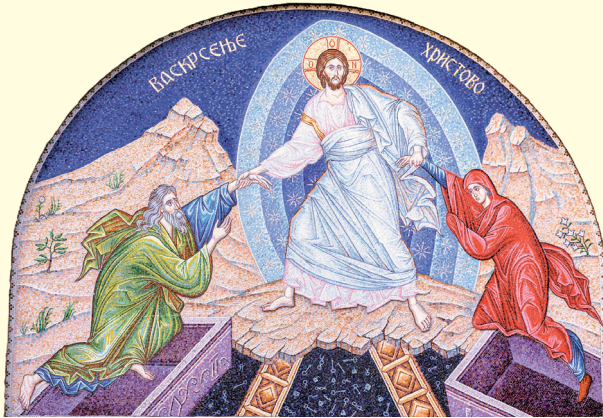
животом, а пуноћа те радости очекује нас у Царству Божјем. Појам *радоси* се често среће у Светом Писму, где нам се и открива смисао *радоси* у *Господу*, радости коју нам управо Господ доноси. Та радост нам се наговештава у Новом Завету већ у Благовестима Пресветој Богородици о Рођењу Спаситеља света. Архангел Гаврило се, у тренутку саопштавања ове сверадосне вести, Богородици јавио речима: „Радуј се, благодатна!” (Лук. 1, 28). Господ упућује речи „Радујте се и веселите се” свима онима који живе по новозаветним блаженствима исказаним у *Бесеги на јори* (Мат. 5, 12), док у псалмима наилазимо на речи: „Радујте се, праведни, у Господу!” (Пс. 32, 1). Васкрсли Христос, обраћајући се женама мироносицама које су Га виделе, вели: „Радујте се!” (Мат. 28, 9). С тим у вези треба подсетити и на божанске речи којима ће се Бог обратити свима које препозна као Своје верне слуге: „Слуго добри и верни, у маломе си ми био веран, над многим ћу те поставити, ући у радост Господара својега” (Мат. 25, 21). То је иста она радост коју Господ доноси свеколиком свету Својим страдањем на крсту. Оно што можемо видети на основу наведених библијских сведочанстава јесте да је та радост увек у вези са врлинама, тојест да је она плод врлинскога живота у Господу.

Друго, та радост није нешто што нам Бог намеће. Бог доноси вечну радост свеколиком свету, али до нас стоји и од нас зависи да ли ћемо ту радост прихватити и да ли ћемо уопште бити пријемчиви за њу. Бог увек поштује нашу слободу, као што је поштовао и слободу наших прародитеља, иако их је злоупотреба те слободе одвела у пропаст. Дакле, потребно је да се својим животом и делима удостојимо да postanемо пријемчиви за ту радост већ у овој свету, како бисмо и у будућем веку кроз исту радост доживљавали вечно блаженство заједнице са Господом.

Поставља се питање: како у овој животу постати сасуд те радости која је већ донета свету Крстом и Васкрсењем Христовим? Сâм Господ нам пружа одговор кроз следеће речи: „Ко хоће за мном да иде, нека се одрекне себе, и узме крст свој, и за мном иде. Јер, ко хоће живот свој да сачува, изгубиће га, а ко изгу-

Осми дан

Васкрсење Христово,
манастир Васкрсења Христова у Каћу

би живот свој мене ради и Јеванђеља, она ће га сачувати” (Марк. 8, 34 – 35). Шта значи одрећи се себе и свога живота ради Господа и ради те радости коју нам Он пружа? Господ од нас не тражи да се одрекнемо себе у смислу да сами себе презиремо или пак да запоставимо и занемаримо свој живот, који нам је Он Сâм даровао, призвавши у постојање свакога од нас. Одрећи се себе и свога живота значи целокупан свој живот предати Господу и усаглашавати га са вољом Божјом, а не са пролазним стварима овога света и века. Господ нас овим речима позива и да се одрекнемо пале људске природе са којом смо се, хтели – не хтели, саживели живећи у греху. То значи, пре свега, одрећи се егоизма и гордости као основних узрока свакога људскога греха. То значи умртвити своје страсти и живот *сѣароѿа човека* у себи. Одрећи се себе у том смислу јесте својеврстан предуслов и императив живота у Христу и радости коју је Он донео у овај свет. У овим Христовим речима не постоји било какав призив изричите заповести или наређења. Да је тако, уверавамо се из Спаситељевих речи: „Ко хоће...”. Те речи нам потврђују да живот у Христу подразумева пројаву наше слободне воље, а никако принуде. Слободном вољом су наши прародитељи Адам и Ева пали у грех, а ми сви смо призвани да се својом слободном вољом очистимо од греха и да живимо у заједници са Господом. Само на тај начин – али искључиво љубављу и благодаћу Божјом – имамо могућност да избегнемо опасност да душама својим наудимо и да нас

се Господ постиди када дође у слави Оца Свога. Одрећи се себе и свога живота и узети крст свој значи и следовати Христу животом по Јеванђељу и испуњавањем заповести Божјих.

Тај пут следовања Христу почиње за свакога од нас већ у светој Тајни крштења. У крштењу се, наиме, остварује наше сараспињање и сапогребење Христу да бисмо се удостојили и саваскрсења Христу, односно свеопштег васкрсења мртвих у последњи дан. Крст увек треба да буде начин нашега живота како бисмо на тај начин могли да припремимо себе за ону радост која нам је њиме донета, а то је радост Христовог Васкрсења. Због тога је Крст и средство нашега спасења у Христу. Место и извориште те радости јесте Црква, у којој, кроз богослужбени и светотајински живот, стичемо и задобијамо ту радост. Морамо се, међутим, трудити да избегнемо искушење формалистичког приступа вери и животу у Цркви, где сами себе постављамо за меру живота у Цркви уместо да Христом све меримо и сагледавамо. Црква нам помаже да тим путем успешно идемо, а у томе нам као узорци могу послужити многобројни угодници Божји, пре свих мученици, који су ради те вечне радости обитавања у заједници са Господом изгубили чак и овоземаљски живот. Ми данас нисмо изложени баш таквим искушењима, али смо призвани на исту љубав према Господу, и то до смрти, коју је Он Сâм поднео ради нас. Призвани смо да разапињемо своје страсти и слабости пале људске природе како бисмо своје срце и ум учинили чистима да приме Господа, али и како бисмо постали причасници радости коју је Он даровао Својим Крстом и Васкрсењем.

Христово страдање на крсту једино у контексту Васкрсења може да подразумева радост о којој говоримо. У супротном, без Васкрсења, не може постојати ни истинска радост у Господу. Исто тако, ни Васкрсење се не може замислити без Христовог страдања на крсту. То нас упућује на закључак да у животу Цркве постоји нераскидива нит између Крста и Васкрсења и да је свеколики живот Цркве прожет Тајном Крста и Васкрсења, а запечаћен управо радошћу коју је Христос донео *свему свейу*.

Слово архијереја

Митрополит бачки др Иринеј БЕСЕДА НА ПРАЗНИК ЦВЕТИ (Саборни храм у Новом Саду, 31. март/13. април 2025. године)

Драга браћо и сестре, данас је један од великих празника наше свете Цркве, познат у народу под називом Цвети. Поред свечаног и званичног назива, празници обично имају и назив који се односи на суштину догађаја који се празнује или на главну личност тога догађаја. Нарочито Господњи и Богородичини празници имају ту одлику. Али, овај празник је народ назвао по једној специфичности, по једном обичају који је у Цркви веома рано уведен, а код нас, у Српској Цркви, посебно и дирљиво наглашен тако да на спољашњи начин – као нека врста очигледне наставе, нарочито за децу и омладину – подсећа на веома дирљив детаљ из описаног догађаја. А догађај који прослављамо јесте свечани месијански улазак Господа Христа у град Божји Јерусалим. Када кажемо *месијански*, то значи да Он тада по први пут улази у Јерусалим у својству Месије, у својству Спаситеља

света, Помазаника Божјега, Који испуњава план Божји о спасењу света. И том приликом народ, – а у том народу веома много младих и деце, – дочекује Га на свој уобичајени, радосни и свечани начин: са палмовим гранчицама и са цвећем у рукама, простирући све то испред скромног магарета на којем је Он свечано улазио у Јерусалим. Притом су сви, а нарочито деца и млади, клицали Њему не само као јунаку дана, као неком ко је учинио невиђено чудо подигавши из гроба Лазара који је четири дана мртав лежао у гробу, у селу Витанији недалеко од Јерусалима, него Му овога пута кличу управо као Месији, као Спаситељу, као Ономе Ко долази у име Господње, Ко доноси спасење Господње. Његово име *Исус* у преводу и значи *Спасење Господње*, *Спасишћел*, *Бој Који спасава*, као што Христос значи *Помазаник Божји* или *Спасишћел*, такође.

Митрополит Иринеј беседи у Саборном храму на празник Цвети 2025. године

Слово архијереја

Литија на Лазареву суботу 2025. године

Упечатљива је слика одушевљеног народа који кличе: „Осана Сину Давидову, благословен Који долази у име Господње!“ и који простира палмове гранчице и баца их у правцу Спаситеља, Који тако скромно и ненаметљиво улази у Јерусалим, и то на најобичнијем магарету. Тиме се, с једне стране, народ подсећа на древног пророка Захарију који је прорекао да ће управо тако – смирено, без помпе, без тријумфа, без спољашње славе, без гордости – Цар славе ући у свети Град. Како данас црквени песник каже, „Онај Који на небесима седи на Престолу божанском, сада на земљи, пред народом који спасава, појављује се на обичном магарету; Онај Који слуша похвале и химне бестелесних анђела, тај слуша похвале најскромније дечице“. Тиме се испуњава и пророчка реч да ће Господ из уста невине деце и одојчади начинити Себи хвалу, тојест да ће Га та невина дечја уста хвалити боље, искреније и дубље неголи било који одрастао човек.

Све се остварило на овај дан – и древна пророштва и нада народа у спасење. Спаситељ је управо ради тога дошао. Можда су се Његови ученици чудили зашто жури у Јерусалим када све наговештава да су духовни и политички вођи јеврејског народа већ донели коначну одлуку да Га убију. Све до тог Његовог доласка у Јерусалим, трећег и последњег,

Он је говорио да Син Човечји – како је Себе смирено називао – треба да буде и биће предан у руке грешника. Дакле, о томе је говорио увек у будућем времену, у футуру. А овога пута је наговестио: „Час је дошао, време је испуњено.“ И Он иде, по вољи Оца небескога Који Га је послао, да преда Себе за живот и спасење света.

То се све дешава на шест дана пре Пасхе. Претходи свим страдањима Христовим, Његовом Распећу и смрти на крсту и погребу. Али, управо зато што је Господ претходно подигао из мртвих, односно васкрсао, Свога пријатеља Лазара после четири дана његовог боравка у гробу, Њега многи већ препознају као Спаситеља света и тиме добијају благодатну снагу која оснажује њихову веру и љубав толико да их не изгубе потпуно гледајући Његово страдање и Његову смрт. Зато је овај празник на неки начин претеча празника Пасхе, празника преласка из смрти у живот вечни, празника Васкрсења Христовог, Празника над празницима.

Поред свега тога, иста уста која су на данашњи дан пре толико векова клицала: „Благословен Који долази у име Господње!“ и засипала Га цвећем, – зато празник и називамо Цвети, – свега неколико дана касније су викала пред јеврејским старешинама и пред рим-

Слово архијереја

Деца у литији на Лазареву суботу 2025. године

ским прокуратором Пилатом: „Распни га, распни!“ То се, браћо и сестре, дешава и са нама. Све што се у Јеванђељу описује не говори само о историји божанског делања у свету него и износи *нашу* историју. Све се збива ради нас, ради нашега спасења, али и уз наше учешће. Тако и ми, својим живљењем по Богу или против Бога, својим делањем по Богу или против Бога, укупним својим бићем или кличемо заједно са оном разбеснелом руљом: „Распни га, распни га“, или Му кличемо као Спаситељу свега света и свом сопственом Спаситељу: „Осана на висини, благословен Који долази у име Господње!“

Васкрсење Лазара је залог и наговештај будућег спасења свега света са врхунцем у Христовом Васкрсењу, а којем ће следити опште васкрсење на крају времена. Зато данашњи тропар, свечана химна празника, има управо тај пасхални тон и поруку, почиње речима: „Опште васкрсење...“.

Празнујући Лазарево васкрсење – а кроз недељу дана празноваћемо Христово Васкрсење – ми самим тим унапред празнујемо и свеопште васкрсење свакога људскога бића, обновљење и спасење свеколике Божје творевине. Зато се овај празник прославља на самом крају свете Четрдесетнице. Управо тада нам је потребна оваква порука, утеха и радост;

потребно је да схватимо да кроз пост, молитву, добра дела, покајање, мирење, праштање, кроз све што је добро, честито и Богу мило, и ми учествујемо – макар на најминималнији и најскромнији начин – у ношењу Крста Христовог, па и у Његовом свечаном уласку у Јерусалим који данас прослављамо.

Црквени песници, проповедници, највећи Оци наше Цркве кроз векове, сви нам поручују, нарочито богослужење данашњег дана, да ми такође треба да дочекујемо Спаситеља. Он и сада улази са нама у храм Божји у светим Даровима хлеба и вина, које цео Народ Божји, цела Црква, приноси. Сваки наш храм је мали Јерусалим, Светиња над светињама. И зато треба да дочекујемо Спаситеља не само са цвећем у рукама и зеленим гранчицама – палмовим, врбовим, каквих где има – него са цвећем врлина, цвећем вере које никада не вене, цвећем наде, која никад не умире, цвећем љубави, која, сабирајући у себе све друге врлине, остаје заувек, како каже апостол Павле у Посланици Коринћанима.

Будимо и ми сви испуњени радошћу овог великог празника! Нека наш живот на земљи прође у радосним усклицима и у приношењу наше вере, наде и љубави Спаситељу Који долази к нама да нас спасе! Нека је свима вама на многа и блага лета! Амин.

Јубилеј

Патријарх српски Порфирије МАТИЦА СРПСКА – МЕСТО САБИРАЊА, УЧЕНОСТИ И ОДГОВОРНОГ ДИЈАЛОГА

(Поздравно слово изговорено на свечаној академији поводом
200-годишњице Матице српске у Српском народном позоришту
у Новом Саду, 16. фебруара 2026. године)

Ваша Високопреосвештенства и Преосвештенства, поштовани господине Вучевићу, изасланиче председника Републике Србије, уважени г. Станићу, председниче Матице српске и домаћине вечерашњег дивног и благословеног сабрања, и сви, по реду и по части, већ побројани даме и господо, браћо и сестре! За нас хришћане, не само да је велика и важна него је и општеобавезујућа реч светог апостола Павла, који пише својим савременицима, хришћанима у Коринту, поручујући свакој потоњој, па и нашој, генерацији да „знање надима, а љубав изграђује” (I Кор. 8, 1). Знајући за благотворне последице стицања знања и љубави, и њиховог усклађивања у свакодневном животу, а онда и на образовном, научно-истраживачком, културном, уметничком и сваком другом пољу стваралаштва, наши славни и честити преци, који су основали Матицу српску, као да су баш ову новозаветну реч изабрали за своју идеју водиљу.

Стицање знања није за њих било само себи циљ, нити привилегија појединца, већ су се они, подстакнути љубављу према свом поробљеном народу и држави – а под окриљем вере православне и уз свесрдну подршку Цркве Светосавске – превасходно старали за заједничко добро. Отуд је наша радост данас велика јер смо се сабрали да обележимо велики национални јубилеј – двестоту годишњицу Матице српске, установе која је дубоко уткана у духовну и културну историју српскога народа.

Још од оснивања, 1826. године, Српска Православна Црква и Матица српска иду укорак, иду истим путем, иду руку под руку, али, наравно, свака у свом призиву, у свом назначењу и у својим компетенцијама. Однос Матице српске и Српске Православне Цркве

није био формално уређен, али је почивао на заједничкој одговорности према народу. Црква је вековима давала духовну оријентацију народу, обликовала његов етос и идентитет и утемељивала сам смисао његовог постојања, док су писменост, школство и историјско памћење били оквири кроз које се та духовна стварност изражавала.

Основана у времену када је српска државност тек почела да се институционално обнавља, Матица српска је прихватила и разбуктала онај пламен духовности и културе који је Српска Црква чувала и руком заклањала од ветрова и бура у свим државама у којима је живео српски народ. Историјски тренутак у коме живимо има сличности са годинама када је Матица основана, па тако и задаци који стоје пред њом и пред свима нама. Појава Матице, самим тим, представља један драгоцен феномен: културни живот више није био везан искључиво за црквене оквири, али се од њих није ни одвајао. Тако је ново прихватано без раскида са наслеђем, а верност традицији, Предању, није затварала простор за сусрет са новим, суштински и вредносно комплементарним, изразима културног искуства.

Оснивање Матице и оно што је Матица већ на самом почетку обављала израз је зрелости српскога народа, оличене и делатно изражене у његовом, тада младом, грађанском слоју. То је веома важно јер сведочи о истрајности и целовитости и српске духовности и српске културе, која није зависила и не зависи од било каквих политичких околности већ од свести да народ траје онолико колико уме да изграђује, чува, унапређује и тумачи своје духовно и културно наслеђе; сведочи да српска култура није подељена, није схизофрена, а није ни унисона, не диригује јој један про-

Патријарх Порфирије благосиља сабране на свечаној академији

топсалт, један диригент или политички комесар, него се слободно, у Духу Светом, како смо чули, развија.

Није наодмет истаћи да је ова установа старија од Српске академије наука и уметности у њеном академијском облику. Пре него што је српска наука добила своју највишу институцију, већ је постојао културни простор у којем су се неговали језик, књижевност и научна мисао. Матица је припремила духовно и интелектуално тле на којем је касније изникла академијска структура.

Матица српска није дело само великих и препознатљивих имена. Као што у историји хришћанске уметности знамо за велике мајсторе, – попут Лонгина Зографа или Андреја Рубљова, – а ипак се дивимо и безбројним анонимним живописцима, чије фреске подједнако украшавају зидове српских и византијских храмова, тако је и дело Матице српске настајало трудом и оних који су своја дела потписивали и оних који су их тихо приређивали, умножавали, чували и предавали другима. У тој свештеној анонимности открива се дубока истина сваког трајног прегнућа: оно што је учињено ради општег и заједнич-

ког добра често превазилази име онога који га је учинио.

Матица српска почива и на доприносу хиљада својих чланова, матичара, који су осетили припадност једном ширем духовном и културном подухвату. Својим скромним чланаринама, претплатама и разноврсним облицима подршке, омогућили су њено трајање, потврђујући да култура није дело малобројних него заједнички напор читаве заједнице, читавог народа. Њихов рад сведочи да способност једног народа да препозна значај културе као једне од примарних области свога деловања и живљења представља поуздано јемство његовог трајања, виталности и унутрашње постојаности.

Кроз различите историјске околности – политичке промене, друштвене ломове и идеолошке притиске – Матица је опстајала јер је била заснована на уверењу да знање, књига и научни рад имају вредност која превазилази тренутак. Овај јубилеј отвара и питање одговорности. Наслеђе које примамо није само предмет поштовања и дивљења него нас и обавезује, нас овде и сада. Културне установе су живе и трају онда када истовремено негују

Јубилеј

Присутни на свечаној академији

памћење и остају отворене за нове изазове и нараштаје – не као њихови посматрачи него као њихови сатрудници и као они који културу обликују. Они не ишчекују будућност већ је, у мери своје духовне и стваралачке снаге, одговорно припремају и изграђују.

Нека овај велики јубилеј буде подстицај да Матица српска и у временима која долазе остане место сабирања, учености и одговорног дијалога – на корист народа и на добро будућих покољења. Нека буде простор у којем ће, по узору на саборност Цркве, Срби моћи да разговарају једни са другима, да се уче да постоји нешто трајније и узвишеније од појединачних, индивидуалних и странач-

ких интереса, а то је добро нашег народа и напредак наше Отаџбине, наше матице Србије.

Честитајући двестоту годишњицу, призивамо Божји благослов на све који своје знање, труд и одговорност утемељују на љубави према свом народу, која извире из љубави према Богу, а за добробит сваког човека, и уграђује их у дело Матице српске. Зато је наша молитва Господу и Светом Сави, равноапостолном просветитељу српском, да Матичин предстојећи пут буде испуњен мудрошћу, стваралачком снагом, верношћу и љубављу која све чини на добро нашег народа и сваког човека. Амин.

Др Јелена Веселинов ДУХОВНОСТ И КУЛТУРА У СЛУЖБИ ОПШТЕГ ДОБРА

У духу великог јубилеја Матице српске – два века постојања – у овом броју *Винограда Господњеј* доносимо разговор са госпођом др Јеленом Веселинов, управницом послова Матице српске, са којом смо разговарали о просветитељској улози и значају Матице српске за српски народ.

Овог, 2026. лета Господњег, обележавамо два века Матице српске. Тим поводом, замолићу вас да наше читаоце упознате са основним подацима из историје најстарије српске књижевне, културне и научне установе. Који су основни циљеви оснивања и двовековног деловања Матице српске?

Најпре желим да изразим захвалност Његовом Високопреосвештенству Митрополиту бачком др Иринеју на благослову да овај разговор буде објављен у листу Епархије бачке *Виноград Господњи*, у години великог јубилеја – два века најстарије књижевне, културне и научне установе српског народа. Матица српска је настала 1826. године у Пешти као племенита и далековида замисао наших предака да створе националну културну институцију. Она је изникла на клици просветитељских идеја 18. века и српске грађанске класе која је у себи спајала и хармонизовала идеју српских корена, идентитета и верског и националног бића са идејом живљења у средњоевропској Хабзбуршкој монархији. Њени циљеви били су јасни од самог почетка: просвећивање, неговање језика, развој науке и уметности и брига о српском идентитету. Пресељењем у Нови Сад 1864. године, овај град постаје епицентар српске културе, а Матица српска симбол грађанског друштва, високе културе, просветитељства и добротворства. Данас, после два века, њена мисија је и даље жива. Матица остаје место где се чува наше памћење, језик и традиција, али и адреса са које се подстичу нове идеје и савремена научна достигнућа.

Др Јелена Веселинов

Да ли бисте издвојили неке знамените личности које су оставиле посебан траг у двовековној историји Матице српске?

Историја Матице српске је незамислива без именâ која су је својим радом уздигла. Свако од њих има посебно место и значај за историју Матице српске – од Ђорђа Магарашевића, покретача *Лейојиса Матице српске*, оснивачâ Јована Хаџића, Ђорђа Станковића, Јосифа Миловука, Јована Деметровића, Гаврила Бозитовца, Андрије Розмировића и Петра Рајића, који су поставили темеље и основне циљеве Матице српске; Саве Текелије, који је установу финансијски оснажио; Теодора Павловића, који је осигурао опстанак Матице и *Лейојиса* привлачењем нових чланова и добротвора; владике бачког Платона Атанацковића, који је Матици обезбедио прво новосадско седиште; Марије Трандафил, која је својом задужбином задужила многе нараштаје,

Разговор

па све до књижевника и академика Бошка Петровића, председника Матице српске у чије време је, Законом о Матици српској, утврђен правни статус установе, као и других наших савременика који су својим залагањима дали изузетан допринос остваривању Матичиних циљева. Колико год имена да наведемо, увек ће неко значајно име бити изостављено, јер је Матици српској, јединственој кошници многобројних пчелица радилица, увек била част да служи.

У духу овог великог јубилеја, лепа је прилика да пажњу посветимо и просветитељској улози Матице српске.

Просветитељска улога Матице српске у српском народу имала је неколико праваца. Пре свега, истакла бих богату издавачку делатност и одмах навела један од важних примера Матичиног ангажовања на просвећењу народа. У другој половини 19. века српски народ у Угарској се нашао у великој опасности од губљења националног идентитета. Матица српска је тада покренула едицију *Књиџе за народ*, чија сврха је била просвећивање као главни начин борбе против мађаризације. У питању су биле популарне књиге просветитељског карактера из области здравства, пољопривреде, педагогије, економије, историје књижевности и тако даље, које су по цени и садржају биле веома приступачне широкој читалачкој публици. Ове књиге су имале важну васпитно-образовну улогу. Са друге стране, путем задужбинâ којима је управљала, Матица је обликовала читава покољења интелектуалаца, научникâ и уметникâ. Њена просветитељска мисија није смештена у прошлост, пошто Матица српска и данас организује предавања, изложбе и многобројне културне програме за јавност.

На којим пољима се остварује сарадња Српске Православне Цркве и Матице српске?

Сарадња Српске Православне Цркве и Матице српске има дубоке историјске корене и заснива се на заједничкој мисији очувања

Здање Матице српске у Новом Саду

српског националног и културног идентитета. Она је изражена на пољу издаваштва, научних скупова, али и програмâ који су намењени најширој публици, а тичу се духовности српског народа. Српска Православна Црква и Матица српска деле бригу о очувању везе са Србима у дијаспори и неговању језика, писма и традиције наших људи у расејању. Сарадња Српске Православне Цркве и Матице српске је природна и плодносна јер делимо исте циљеве – очување и представљање српске културе и идентитета. Посебно бих истакла научна истраживања у оквиру мултидисциплинарног пројекта *Историја Карловачке митрополије* и активности у оквиру рада Косовскометохијског одбора Матице српске.

Шта нам можете рећи о доприносу епископа бачких током двовековне историје Матице српске?

Током два века постојања Матице српске епископи бачки су имали значајно место и улогу у њеном развоју. Нужно је још једном истаћи да је епископ бачки Платон Атанацковић обезбедио прво седиште Матице српске после њеног пресељења у Нови Сад 1864. године, а неко време је био и њен председник.

Као истакнути интелектуалци, својим ауторским радом, преводима и научним радовима, епископи бачки су активно учество-

Разговор

вали у остварењу мисије Матице српске. Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј је дао посебан допринос на унапређењу делатности Матице српске током претходних деценија.

Поштована Јелена, упознајте нас са задужбинарством у оквиру ове најстарије српске књижевне, културне и научне установе.

Сама Матица почива на задужбинарским основама, а то су љубав и брига појединаца за опште добро. Тај етос говори о племенитости, скромности и свести да се праве вредности морају остављати у наслеђе. Многи приложници и добротвори су помагали рад Матице српске у целини или неку од њених активности. У кризним и несигурним временима задужбинарство је имало кључни значај за Матичин финансијски опстанак. Задужбинарство у кругу Матице српске градило се са обликовањем и јачањем српског грађанства. Ипак, задужбинари нису били само из редова богате грађанске или племићке класе већ често обичан свет. Сви они су осећали да са пуним поверењем могу предати Матици своје имање: куће, земљу и новац, на корист српског народа, његове културе, књижевности и науке. У том смислу, задужбинарство је један од најдубљих и најлепших слојева идентитета Матице српске.

Поводом великог јубилеја приредили сте књигу о задужбинарима Матице српске. Замолићу вас да наше читаоце упознате са садржајем и значајем ваше нове књиге.

У свом вишегодишњем научном раду, чији фокус је био на правном положају задужбина, али и при практичном раду на реституцији задужбинске имовине Матице српске, сусрела сам се са документима који сведоче о људима који су разумели важност улагања у науку и културу свога народа. Књига коју сам написала настала је као жеља да се у години великог јубилеја сачува успомена на све оне који су се, ношени идејом просве-

ћивања, школовања и културног успона српског народа, својим добротворством уградили у историју Матице српске. Хтела сам да осветлим њихову људскост, племенитост и визију, али и да покажем да је наша културна историја испуњена дивним примерима моралне величине. Значај књиге је управо у томе што чува памћење о добротворству племенитих људи – а памћење је темељ сваке културе. Она и је позив на размишљање о вредностима које су у савременом друштву често занемарене.

Библиотека Матице српске данас има више од три и по милиона публикација, а Галерија Матице српске богату збирку у којој је представљено српско сликарство од 18. до 20. века. Које остале драгоцености се чувају под окриљем Матице српске?

Матица српска има *Рукописно одељење*, својеврстан архив у којем се чувају архивалије настале током богате и разноврсне Матичине историје. *Рукописно одељење* је незаобилазни извор драгоцене архивске грађе без чијег коришћења се не могу упознати најважније личности и кључни догађаји у културно-политичкој историји Срба од 18. века до данас. Највећа драгоценост Матице српске су њени чланови који својим прегалаштвом свакодневно доприносе остварењу циљева постављених пре два века, који нас обавезују.

Поштована Јелена, коју поруку бисте упутили читаоцима листа Епархије бачке?

Матица српска нас учи да је култура трајна само ако служи општем добру, а Црква нас подсећа да је свака култура празна без духовности. Савремено друштво диктира брзе промене и често помера систем вредности. Зато је потребно уложити све напоре у циљу унапређења културе и духовности и очувања моралних вредности српског народа. То је најбољи пут да останемо достојни наслеђа које су нам завештали наши претходници и да градимо будућност какву заслужују будући нараштаји.

Разговарао катихета Бранислав Илић

Хришћани у савременом свету

Прим. др мед. Жарко П. Димитрић ИЗМЕЂУ ЖИВОТА И СМРТИ*

Приликом сагледавања тајне живота и смрти треба поменути једну реч која је анти-теза ова два антонима, а та реч је *борба*. Зар борба није оно што нас краси читавог живота? Још од мајчине утробе дете се бори да опстане у животу пренатално. Борба се наставља рођењем и траје до исхода наше душе из тела, до телесне смрти.

Задатак лекара и сваког здравственог радника, али и сваког човека, јесте управо борба за живот, која је у суштини борба против смрти. То је уједно борба са самим собом, али и борба за сваког човека, за ближњег, па макар он био и хиљадама километара удаљен. У овој борби нисмо усамљени и потпомогнути смо најпре од Самог Творца, Животодавца Бога, Који није створио смрт већ је кроз Свога Сина, Господа Исуса Христа, смрт победио и свима даровао живот вечни. На другој линији помоћи у тој борби је и сâм човек. Створен по лику и подобију Божјем, сваки човек у себи носи клицу радости живота, борбе за живот, коју и најделотворније може остварити у заједници, како у самој Цркви, која јесте заједница верујућих, тако и у осталим заједницама, где, удружени у добру, лакше водимо ту борбу која непрестано траје. Јер, како каже Сâм Христос, „где је двоје или троје сабрано у моје име, онде сам и ја са њима” (Мат. 18, 20).

Почетак нашег живота на земљи не би био могућ без зачећа. Постоје многе недоумице у вези са тренутком зачећа, како у различитим религијама тако и у философији, али и у медицинској науци. Тражећи и сâм одговоре на ово питање, у дубини свога бића сам осећао да је тај тренутак баш тренутак зачећа, па чак и пре тога. Читајући *Псалтир*, прочитах стихове светог псалмопојца цара Давида, који вели: „Неуобличен (зачетак) мој видеше очи Твоје и у књигу Твоју сви ће бити уписани; у дане саздаће се, а никог (још) нема у њима” (Пс. 138, 16); „Јер си Ти створио што је у мени,

Госпо́д Исус Христос, Иконописна радионица манастира Васкрсења Христова у Кашћ

Господе, прихватио ме од утробе матере моје” (Пс. 138, 13).

У Јеванђељу по Луки видимо да се свети архангел Гаврило јавио првосвештенику Захарији и објавио да ће радост његова бити велика и да ће се сви народи света обрадовати због рођења његовог сина: „Јер ће бити велик пред Господом (...) и испуниће се Духа Светога још у утроби матере своје” (Лук. 1, 15). Исти тај благовесник објављује Пресветој Дјеви: „Дух Свети доћи ће на тебе и сила Вишњег осениће те; зато и оно што ће се родити, биће свето и назваће се Син Божји. И, ето, Јелисавета рођака твоја, и она заче сина у старости својој, и ово је шести месец њој коју зову нероткињом” (Лук. 1, 35 – 36). И Јелисавета посведочи при првом сусрету са Пресветом Дјевом: „Јер, гле, када глас поздравља твога дође у уши моје, заигра дете од радости у утроби мојој” (Лук. 1, 44).

* Текст је настао на основу предавања које је аутор одржао 11. марта 2025. године, у свечаној дворани Матице српске.

Хришћани у савременом свету

Шта имамо данас, више од две хиљаде година после Христовог Рођења? Имамо чињеницу да млади све теже ступају у брак из различитих разлога, а највише задојени себелубљем које се уткало у њих нашим погрешним васпитањем. Када ступе у брак, па чак и са благословом Цркве, следе муњевити разводи или дуготрајна мучења у браку, где је онај *дрући* главни кривац за све. А оно мало њих који се одрже у браку и који схватају шта је света заједница двоје људи, све учесталије имају проблеме за зачећем или, како би то рекли лекари, са *брачним сџерилишћем*. Узроци тога су многобројни и вуку корен од генетике (прародитељског и родитељског греха), лоших навика (телесног греха, неодговорног односа према себи и порочности), као и услед извртања појма слободе као највећег дара човеку од Бога, односно услед духовног греха.

Сматра се да брачни стерилитет има до 20% супружника, тојест педесет милиона парова у целом свету. Процењује се да у Србији преко четиристо хиљада парова има проблеме са зачећем, тојест са стерилитетом.

Видевши овај број, човек буквално задрхти. Доскора смо се сусретали са правим пошастима везаним за чедоморство. Само неколико деценија касније, из корена се мења структура проблема и сада није питање како се „решити“ нежељеног детета већ како добити толико жељено дете, и то по сваку цену. И тако се „на мала врата“ увукла *асисџирана реџродукција* као метода медицинске помоћи за оне људе који би хтели потомство, а немају га. Прво дете зачето уз помоћ вантелесне оплодње је рођено 1978. године, када и није било толико брачног стерилитета као сада, скоро пола века касније.

Истражујући, дошао сам до податка да је, према ставу Православне Цркве, у циљу медицинске помоћи супружницима, оправдана метода оплодње полним ћелијама мужа, такозвана *инсеминација*, зато што она не ремети целовитост брачне заједнице и суштински се не разликује од природног зачећа.

Што се тиче вантелесне оплодње („in vitro“ фертилизације), ту је потребно једно дубље сагледавање. Православна Црква износи јасан став да ова метода асистирани

Свети бесребреници Козма и Дамјан, Иконописна радионица манастира Васкрсења Христова у Каћу

репродукције није нужно недопустива. Поставља се питање: шта се ради са вишком оплођених јајних ћелија, тојест са осталом зачетом децом? Зачети овом методом, сувишни ембриони су нерођена и још увек жива деца, која су свесном одлуком родитеља зачета, али после нису добила шансу да даље живе и да се роде, јер су – поновном одлуком родитеља или лекара да су та деца за њих „вишак“ – елиминисана. Стога је одлука родитеља да уђу у процес вантелесне оплодње и потом напусте вишак ембриона апсолутно недопустива са становишта Православне Цркве, јер се у потпуности изједначава са грехом чедоморства. Практично би супружници могли да траже да се оплоде две или три јајне ћелије и да се са њима покуша вантелесна оплодња без креирања вишка ембриона. На тај начин би сваки ембрион био искоришћен у циљу рађања детета, чиме би се сачували од греха, па је само у том контексту оваква одлука при вантелесној оплодњи оправдана.

Што се тиче Православне Цркве, свака манипулација са донаторским полним ћелијама, било мушким било женским, као и коришћење сурогат-мајке, представља нарушавање интегритета личности и целовито-

Хришћани у савременом свету

сти брачне заједнице, јер се допушта мешање треће стране у њих. Стога је – са становишта Цркве, али и разумних супружника – овакав вид асистираних репродукција потпуно неприхватљив.

Савремена медицина не објављује податке о каснијем морбидитету и морталитету мајки које су биле подвргнуте агресивној хормоналној терапији у циљу стимулације броја јајних ћелија, али и деце добијене вантелесном оплодњом. Из искуства знам да није мали број оних жена и деце који су имали малигне болести у каснијем животу.

Како је апостол Павле говорио Коринћанима: „Све ми је слободно, али све не користи” (I Кор. 10, 23). Ово јесте дефиниција слободе, али и созерцања, сагледавања и саображавања своје воље са вољом Божјом. „Да буде воља Твоја”, говоримо у *Молићви Господњој*.

О болести

Болест је редован пратилац свакога човека. Нема онога ко се родио, а да није боловао. Болест нас опомиње, даје нам се као *жалац у шело* да се не погордимо, како говори свети апостол Павле (ср. II Кор. 12, 1 – 9). *Аѿонски ѿшѣрик* нас поучава да „као што неугрејан и тврд восак не може да прими печат који на њега стављамо, тако и човек, док није искушан невољама и болестима, не може да прими силу Христову”.

Јудеји су сматрали да је болест искључиво последица грешности, као и бездетност. Господ Исус Христос, међутим, непосредно пре исцељења слепога од рођења, на питање апостола да ли сагреши овај човек или његови родитељи, одговара: „Не сагреши ни он ни родитељи његови него да се јаве дела Божја на њему” (Јов. 9, 3). И потом исцели слепога од рођења, отворивши му очи телесне, али и духовне, показавши да све има смисао, и површни, овоземаљски, али и дубљи, есхатолошки.

Сетимо се овом приликом и јеванђелске повести о ослабљеном човеку који тридесет и осам година беше непокретан и чекаше у бањи Витезди да га неко спусти у воду ради исцељења. Када га је Господ Исус Христос

Анђео Господњи на гробу Христовом, Иконописна радионица манастира Васкрсења Христова у Каћу

упитао жели ли да буде здрав, он одговара износећи једну болну истину: „Господе, човека немам да ме спусти у бању када се узбурка вода; а док ја дођем, други сиђе пре мене” (Јов. 5, 7). Колико поуке у овим речима! Ту је Бог и сила Његова, ту је чудо и исцељење првога који улази у воду; ту је и сáм анђео као благовесник и бестелесни служитељ воље Божје. Али нема човека! Господ нас учи колико су људи битни једни другима и колико од нашег ближњег зависи наше спасење. Христос нас поучава овој истини и у многим другим јеванђелским догађајима.

Савремени човек, нажалост, „нема времена” за ово сагледавање. Заробљен у времену овога света, он више не успева ни да гледа око себе, тојест да, кроз хоризонталну раван, сагледава своје ближње, акамоли да гледа у висину, кроз вертикалну раван, ка небу и Творцу. Стога сви имамо утисак да смо у некој вртешци на вашару таштине овога света и да се вртимо у круг, осећајући да стагнирамо и да нема излаза, а тај круг се полако претвара у знак за бесконачност.

Овај живот, који почиње зачећем и за који се вреди борити свим силама, има свој ток, али и свој излаз. А тај излаз јесте смрт која је неминовна за сваког рођеног човека, али није дефинитивна и трајна него је само

Хришћани у савременом свету

капија кроз коју идемо ка Царству Божјем. Постоји још једна значајна реч која поред речи *борба* може да се постави између речи *живој* и *смрт*. То је реч *избор*. Ова реч нас подсећа на величанствени дар слободе који нам је Господ даровао. Сведочећи о богодарованом достојанству човековом, свети апостол Павле вели: „Учинио си га привремено мањим од анђелâ, славом и чашћу овенчао си га и поставио си га над делима руку Твојих” (Јевр. 2, 7). Каква величанствена љубав Божја према нама! Какво достојанство за човека, које ниједно створено биће нема, осим нас створених по лику и подобију Божјем!

Ми људи, међутим, уместо да такво богодаровано достојанство уздигемо и одговорним животом приносимо као ударје Богу, олако га схватамо, умањујемо и, лишавајући га се, почињемо да се понашамо и делујемо као бесловесна створења, па и горе од њих. Заробљени, тражимо прагматична решења, и као пацијенти и као лекари. Губећи сваку врсту личносног и аутентичног у себи, покушавамо универзалном једначином и схемом да лечимо и да будемо лечени. Зашто? Па управо зато што је тако лакше, брже и прагматичније, зато што тада функционишемо компјутерски тачније, али, нажалост, без емоције и емпатије, у духу овога времена и света који захтевају брзину и све мере једино кроз успех и моћ, без обзира на последице.

У будућности се очекује лечење пацијената уз помоћ вештачке интелигенције, а у Сједињеним Америчким Државама већ постоје многобројни „папирнати пацијенти” који се лече и контролишу без посете лекару, преко интернета. Савремени лекар не полаже више своје руке на пацијента, не комуницира са њим, не узима анамнезу, не користи разум у тражењу праве дијагнозе, а самим тим и адекватног лечења, него се схематски узда у лабораторијске анализе и софистициране „имиџинг” радиолошке методе. Полако губи вештину и уметничку црту која је красила раније лекаре. О обнови исцелитељске моћи лекарâ – која је красила свете лекаре и чудотворце као оне који су, лечивши тела, исцелјивали и људске душе – да и не говорим. У личности светога великомученика Панте-

лејмона – који је после примања крштења од светог старца Ермолаја схватио да је медицина била његов пут ка Христу и да постоји Неко ко је јачи од смрти и од ограничења временом и простором – видимо сву величину и смисао нашег живота, али и лекарског позива. Значајан је и пример предивног светитеља Божјег Луке, епископа кримског. Он је био врхунски хирург, професор и научник који је успео да у свом животу оствари синтезу православне вере и науке. Живео је подвижничким и многострадалним животом, а по Промислу Божјем је постао епископ кримски. Лечио је и оперисао болесне где год се затицао, од совјетског Гулага, где је робијао и био мучен, до ратишта у Другом светском рату, када је, као искусан лекар, био чак и награђен од својих комунистичких гонитеља и од самог Стаљина новчаном наградом, а коју је делио потребитима до краја живота. Пример његовог светог живота је био толико упечатљив да покушај заташкавања његовог дела од стране комуниста није могао да уроди плодом, као ни јудејско заташкавање Христовог Васкрсења.

Савремени човек, нажалост, покушава да живи без Бога, без молитве и искања, величајући науку изнад свега, а уствари злоупотребљавајући богодана научна достигнућа против Самог Бога и Његове воље. Савремени човек мисли да му је све могуће и да му Бог није потребан, јер има науку и технолошка достигнућа којима може утицати на свој живот и на свет око себе. За савременог човека „Бог је мртав”, јер „наука је убила Бога”. А да ли је то тако? Наравно да није и, слава Богу, никада неће бити! Јер, не можете Бесмртнога умртвити; не можете Васкрслога и Победитеља смрти и пакла усмртити. Зато и свети Јован Златоуст у свом *Васкршњем слову* кличе, победоносно усхићен: „Смрти, где ти је жапац? Аде, где ти је победа?”

Нека би нам Господ наш Исус Христос, Васкрситељ и Победитељ смрти, даровао дар созерцања, дар слободе од греха и смрти, и да нас свагда уједињује у заједници љубави са Собом и са нашим ближњима, јер онда све постаје смислено, радосно и светло, као и сâм празник Васкрсења Христовог! Амин.

Из летописа

Жарко Панић СТО ДЕВЕДЕСЕТ ГОДИНА ОД ОСВЕЋЕЊА ХРАМА СВЕТОГ ОЦА НИКОЛАЈА У ЖАБЉУ

Лета Господњег 2025. навршило се сто деведесет година од изградње и освећења храма Светог оца Николаја у Жабљу. То је трећи православни храм у историји овог места, будући да су пре његовог подизања постојала два храма којих данас више нема. Први свештенослужитељи у Жабљу спомињу се у попису Сегединског санџака, половином 16. века. Ипак, први храм за који са сигурношћу можемо рећи да је постојао у Жабљу помиње се 1720. године и био је посвећен светом Николи. Забележена су и имена свештеника који су у 18. веку служили у Старом Жабљу: поп Марко (1724 – 1730), поп Сава (1724 – 1729), поп Милутин (1724 – 1732), поп Јован (1724 – 1732) и поп Вукола (1725 – 1732). Према подацима из 1773. године, забележена су имена тројице свештеника: Аврам Риђички, Илија Герић и Максим Поповић.

Услед честих поплава, многобројне грађевине у Жабљу су се урушиле, међу њима и првобитни храм, због чега су житељи овог места били приморани да се 1784. године преселе на данашњу локацију. По пресељењу, Жабаљчани су подигли нови храм, а место првобитног храма је обележено крстом. На предлог аустријског Дворског ратног савета, цар Франц Јосиф II је одобрио помоћ за грађење цркве, а становници Жабља су у знак захвалности према њему своје село назвали Јозефсдорф. По извештају из 1785. године, црква у Жабљу је била нова, сазидана од опеке, посвећена светом Николи. Гробље је такође било ново и било је око 750 метара удаљено од насеља. Матичне књиге рођених воде се од 1745, умрлих од 1770, а венчаних од 1778. године. Жабаљ је био седиште жабаљског протопрезвитерата, који је крајем 18. века био најмањи од четири протопрезвитерата Бачке епархије. Жабаљски протопрезвитерат је у свом саставу крајем 18. века имао дванаест места која су уједно представљала и места Шајкашког батаљона, основаног 1763. го-

Светониколајевски храм у Жабљу

дине. Њега су чинили: Јозефсдорф (Жабаљ), Чуруг, Госпођинци, Каћ, Горњи Ковиљ, Доњи Ковиљ, Гардиновци, Вилово, Лок, Тител, Мошорин и Сент Иван (Шајкаш). На самом крају 18. века, односно 1800. године, батаљону су додељена два нова насеља, Надаљ и Ђурђево.

После неколико деценија, храм у Жабљу више није одговарао потребама јер се број верних значајно увећао (1783. године било је 1.546, а 1835. године 4.013 православних душа). Због тога се појавила потреба за подизањем новог храма. Дворски ратни савет је 1832. године одобрио изградњу новог храма, који је завршен и освештан 25. августа 1835. године од стране тадашњег епископа бач-

Из летописа

ког и администратора упражњене Будимске епархије, а потоњег митрополита карловачког Стефана Станковића. На месту протопрезвитера жабаљског тада се налазио јереј Сава Бркић. О освећењу храма 1835. године сведочи и натпис изнад западних врата храма: „У име Једине Нераздељиве Тројице: Оца Беспочетнога, Сина Превечнога и Духа Животворнога; у славу и част светитеља и угодника Христовог, чудотворца Николаја, залагањем, трудом, добротворством и усрђем благочестиве грчко-неунијатске (православне) жабаљске Црквене општине, подигнут је 1835. године овај храм светитељу, у славном Шајкашком батаљону, у селу Жабаљ (Јозефсдорф), за време блаженог владања Његовог царског и краљевског величанства, цара аустријског и краља угарског, господара Фердинанда Првог. Нека, дакле, они који саградише овај храм благословени буду, а благочестивим Жабаљцима вечна слава и од будућих покољења вечна благодарност.”

У попису из 1844. године забележено је да се црква Светог Николаја у Жабљу налази у добром стању и споља и изнутра и да у њој постоји „веома стари иконостас”. У пописима се наводе два пароха и један капелан. У Жабљу се налазио протопрезвитерски стан, који је купљен и одржаван трошком свих четрнаест општина жабаљског протопрезвитерата. Ове општине су 1815. године купиле кућу и кућиште Софије Рајић, удовице жабаљског протопрезвитера Јована Рајића.

У храму Светог оца Николаја у Жабљу налазила су се четири звона, и то велико, средње, треће и мало звоно. Прва три наведена звона су изливена 1851. године, а четврто, односно мало звоно 1897. године. За време Првог светског рата, 1916. и 1917. године, аустроугарска војска је одузела три звона, која су претопљена и искоришћена за наоружање.

Храм је оштећен у Мађарској буни 1848/1849. године, али је обновљен 1851. године. Иконостас је зидан од полираног разнобојног вештачког камена 1884. године, по нацрту архитектке Светозара Ивачковића. Иконе су радови више мајстора. Престону икону Пресвете Богородице иконописао је Аксентије Мародић, док су престопа икона

Унутрашњост храма у Жабљу

Христа Спаситеља и празничне иконе дела академског сликара Јосифа Гојгнера из 1885. године. Јосиф Гојгнер је требало да ради и унутрашњу декорацију храма, али је његова смрт (1887. године) спречила ову намеру, па је жабаљски храм остао без довршене унутрашње декорације деведесет и пет година. Сликари Димитрије Риђички је 1980. године осликао („моловао”) читаву унутрашњост храма и уљаним бојама осликао иконе на северном и западном зиду, као и у припрати. На јужном зиду наоса Риђички је насликао велику композицију *Раџија 1942. године*.

У периоду између два светска рата направљени су крст, јабука и кров, а одлучено је да се зграда некадашње вероисповедне школе обнови и да постане парохијски стан. Од 2016. до 2021. године извршени су радови на реконструкцији спољашњости храма у Жабљу.

Поводом 190. годишњице освећења храма, током 2025. године, отпочели су рестаураторско-конзерваторски радови у храму Преноса моштију светог Николаја Мирликијског у Жабљу. На свему овоме Богу нашем усрдно благодаримо, непрестано Му узносећи славу и хвалу, сада и увек и у векове векова! Амин.

Из школске клупе

Са часа веронауке ГОСПОД ИСУС ХРИСТОС – ОВАПЛОЋЕНА ВРЛИНА

Катихета: Помаже Бог, драга децо! На нашем претходном часу смо говорили о важности учествовања у богослужбеном животу Цркве и посебно смо истакли колико је важно да богослужбени мир преносимо на све области нашег живота. Данас ћемо говорити о значају хришћанских врлина. За почетак, волео бих да чујем да ли неко од вас зна шта је то врлина.

Нина: Све оно што је добро, лепо и Богу угодно, то је врлина. На нама је да ли ћемо изабрати пут врлине или пут који је супротан добру, а то је пут греха. Врлина је све оно најбоље што човек може да чини. То је сва она духовна лепота која краси човека.

Катихета: Нина, дивно си приметила да се нама људима увек даје избор. Да бисмо знали којим путем треба да ходимо, односно који је прави и благословени пут, потребни су нам путокази, ослонци и мерила исправности, потребни су нам одговори на најважнија животна питања. Наравно, одговоре налазимо у науци над наукама, хришћанској вери, за коју свети Владика Николај каже да је највеће, најважније и најпозданије знање од свих других знања. Децо, заповести Божје су нам дароване да бисмо се духовно и морално усавршавали кроз њихово испуњавање. Зато је врлински живот једнак животу по заповестима.

Са друге стране, хришћанске врлине упознајемо на разне начине, пре свега из Светога Писма, али и следовањем примерима многобројних угодника Божјих који су свој живот на земљи саобразили животу по Јеван-

Невена Џаја, 2. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Милица Јовчић, 4. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Из школске клупе

Лена Матић, 4. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Марија Булатовић, 2. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Петра Ђисалов, 4. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Дарја Крстић, 4. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Из школске клупе

Ђељу. Дакле, све нам је доступно, све нам је даровано, а на нама је да све у животу меримо Христом Који је Оваплоћена Врлина. Дакле, врлине нису урођене људима већ су им дароване кроз Христа. Богочовек Христос Својим животом, страдањем и Васкрсењем показује љубав, смирење и истину као животна начела, постављајући темељ за човеково обожење и спасење.

Емилија: Вероучитељу, надовезала бих се на ваше речи. Свети Николај Мирликијски Чудотворац је слава моје породице. Читајући његово житије, приметила сам да се на више места истиче његова делатна љубав, пажња и милостивост које је пројављивао према свакоме човеку. У породици смо тако и научени да се угледамо на нашег молитвеног заштитника и да у свему следимо његов пример. Свештеник је уочи славе посетио моју породицу и кратко нас је поучио. Његове речи су нашле своје драгоцено место у мом срцу. Поучио нас је да је славска икона наш прозор у вечност и да, када се угледамо на светитеље који су угодили Богу, и ми, чинећи врлинска дела, постајемо учесници вечности.

Катихета: Хвала ти, Емилија! Животи и подвизи светитеља Божјих јесу образац живота свих хришћана. У задобијању врлине помаже нам и заједница, јер сваки човек јесте биће заједнице. Ми смо саборна бића и зато никада нисмо сами себи довољни. Навешћу пример. Када сте у близини некога ко има одређену врлину, полако тај начин врлинског живота прелази и на вас. Дружећи

Лена Гавранчић, 4. разред
основне школе „Бура Даничић”, Нови Сад

Ленка Нешковић, 4. разред
основне школе „Бура Даничић”, Нови Сад

Милица Џаја, 4. разред
основне школе „Бура Даничић”, Нови Сад

Из школске клупе

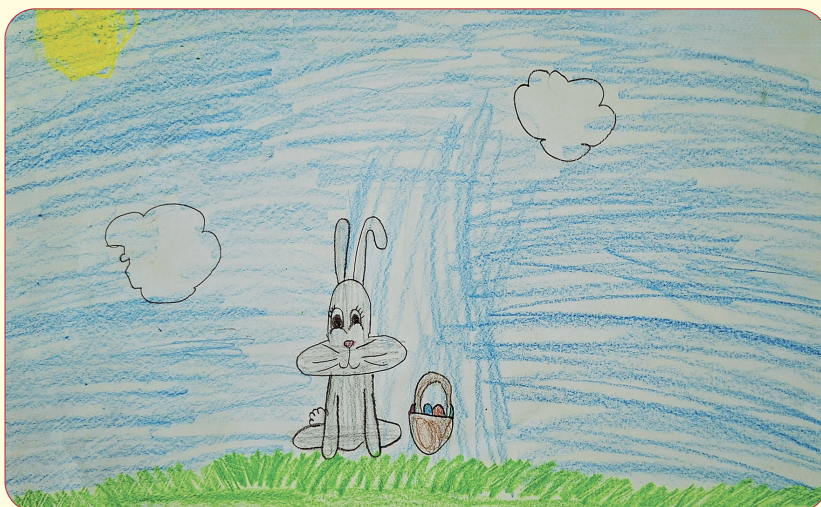
се са неким ко је благочестив, и ви ћете моћи да задобијете благочестивост. Исто се дешава и са другим врлинама. Ми смо као војници, јер попут њих стражаримо над својим срцем и не дозвољавамо да се слабости, мане и страсти уселе у нас. Преподобни Јустин Ћелијски је рекао да су свете Тајне и свете врлине два постојана стуба нашег живота. Смирење је прва света врлина, од ње све почиње – врлина љубави, врлина поста, врлина кротости, врлина благости, врлина чистоте срца, врлина миротворства и све остале врлине. Наше напредовање у врлини је равно успињању на лествицу. Како ви доживљавате врлину љубави?

Теодор: Човек који има љубав обухвата све врлине, односно учествује у целокупном врлинском животу. Рекли сте да је Христос Оваплоћена Врлина. А да ли можемо рећи да је Христос Оваплоћена Љубав?

Катихета: Наравно! У Христу љубав добија смисао. Љубав се налази на највишој степеници лествице врлина. Управо су врлине плодови духовног живота на путу духовног узрастања човека. На том путу љубав је постојани темељ. Све врлине којима испуњавамо своје биће чине нас да будемо ближи Богу. Врлине су на најпотпунији и најсавршенији начин остварене и пројављене у Личности Господа нашег Исуса Христа, Оваплоћеног Сина Божјег. Смерност, дарежљивост, целомудреност, милосрђе, уздржање, трпеливост, кротост и ревност – све су то врлине које треба да красе свакога члана Цркве. Човек треба стално да тра-

Лена Чобановић, 4. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

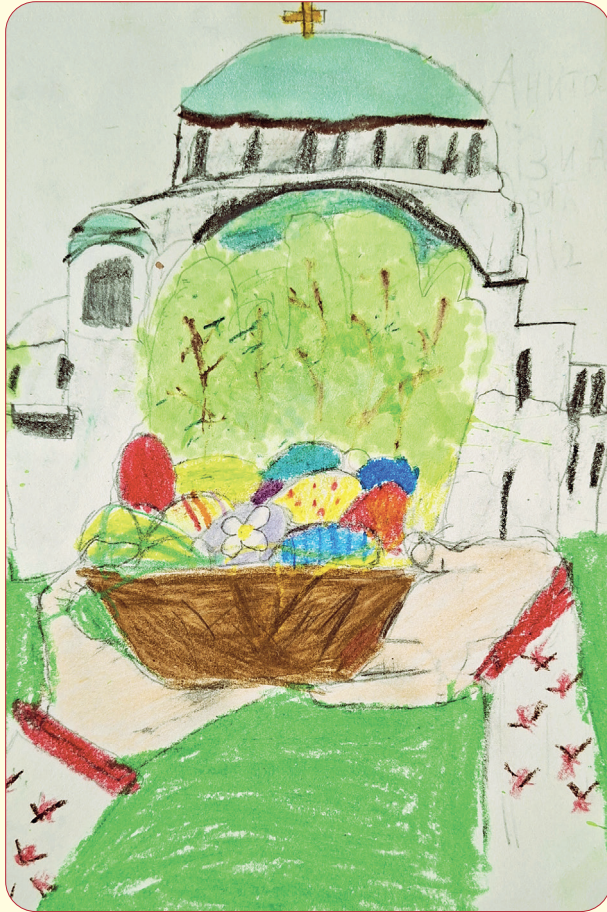
Софија Димитров, 4. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Марија Кантарџић, 1. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Из школске клупе

Анита Видаковић, 2. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

Софија Савић, 4. разред
основне школе „Ђура Даничић”, Нови Сад

га за врлином и да умножава добра дела, јер смисао нашег живота јесте стицање врлинâ.

Анастасија: Врлине се виде кроз наш однос према другима. Љубав нас учи да заволимо све људе истински. Учи нас да се не љутимо на ближње, да не злопамтимо, да не будемо осветољубиви, да се уклањамо од расправâ и свађâ, јер су свађа и бес плод наше гордости и самољубља. Љубав нас учи да говоримо добро о онима који о нама говоре лоше, а изнад свега, љубав нас учи да се молимо за све, посебно за оне који нас не воле и који нам злочине.

Катихета: Ако приметимо да смо нервозни, то је сигнал да треба да се променимо на боље, то је знак да треба да постанемо кротки и послушни. Ако у себи гајимо злобу или, не дај Боже, мржњу према другима, ту страст ћемо победити добротом и праштањем. Као

хришћани не смемо да завидимо другима и морамо да се ослободимо зависти. Када престанемо да гледамо друге завидним и лукавим оком, бићемо спремни да их подржимо у радости и успеху. Ако лако осуђујемо и оговарамо, врлине ће нас научити да укротимо свој језик. Децо, на данашњем часу смо научили да врлински живот не значи само избегавање греха већ свакодневно чињење врлинâ. До нашег следећег часа нацртајте у својим свескама табелу са две колоне, са једне стране запишите врлине, а са друге стране наведите које страсти стоје на супрот наведеној врлини. Наш разговор на ову тему наставићемо на следећем часу, а до тада да се сви заједно потрудимо да умножавамо врлине!

Приредио катихета Бранислав Илић
са ученицима средње школе за дизајн
„Богдан Шупут” у Новом Саду

Актуелности

Слава параклиса у Владичанском двору у Новом Саду

У среду, 1/14. јануара 2026. године, на празник Обрезања Господњег, када наша света Црква празнује и свештени спомен светог Василија Великог, архиепископа Кесарије Кападокијске, прослављен је престони празник параклиса у Владичанском двору у Новом Саду. Слава параклиса у Владичанском двору је почела у навечерје празника празничним вечерњим богослужењем, које је служио протојереј-ставрофор Милован Миодраговић, уз саслужење протођакон Мирослава Николића. Вечерњем богослужењу молитвено је присуствовао Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј.

На дан празника, празнично јутрење је служио протојереј Велимир Врућинић. У наставку јутрења, протојереј-ставрофор Григорије Сапсај је началствовао светом Литургијом, а саслуживали су протојереј Велимир Врућинић, протођакон Горан Ботошки и ђакон др Владимир Антић. После прочитаних јеванђелских одељака, прота Григорије је произнео празничну беседу у којој је објаснио смисао празника. Светој Литургији је молитвено присуствовао Високопреосвећени Митрополит бачки господин др Иринеј. На

светој Литургији су појали чланови Школе црквеног појања „Свети Јован Дамаскин“.

По заамвоној молитви извршен је чин благосиљања славских дарова, принетих у славу Божју, а у част светог и богоносног оца Василија Великог. По завршетку богослужења, Митрополит бачки господин др Иринеј је свима сабранима честитао празник и пожелио да нова година буде мирнија и спокојнија, као и да се сви труде да ходе стопама светих Божјих угодника.

Празник Сабора светог Јована Крститеља – слава Митрополита бачког г. Иринеја

У уторак, 7/20. јануара 2026. године, на празник Сабора светог Јована Крститеља, Високопреосвећени Митрополит бачки господин др Иринеј је прославио своје крсно име. На светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду началствовао је Високопреосвећени Митрополит крушевачки г. Давид, уз саслужење Високопреосвећеног Митрополита бачког г. Иринеја и Преосвећеног Епископа мохачког г. Дамаскина, као и свештенства више епархија Српске Православне Цркве.

Пре почетка свете Литургије, Високопреосвећени Митрополит бачки г. Иринеј је рукопроизвео чтеца Василија Драговића у чин ипођакон. После прочитаног јеванђелског одељка, Високопреосвећени владика Давид је беседио о светом Јовану Крститељу и, између осталог, рекао: „Он који је највећи рођени од жене, који је заједно са Господом родоначелник пустињског, отшелничког живота, изговара речи које имају саборни карактер и тичу се спасења свих људи. После толиких подвига равноангелнога живљења, чињенице да је храњен и васпитаван од анђела, да је благодаћу Божјом крепљен, да је небески човек и земаљски

Са славе параклиса у Владичанском двору

Актуелности

анђео, свети Јован сав свој натчовечански подвиг своди на проповед о саборности и заједничком животу, односно на реч о спасењу свих људи. Он на Јордану људе крштава водом за покајање, припрема их за крштење огњем, благодаћу Божјом и водом.”

По завршетку свете Литургије, Митрополит крушевачки г. Давид је упутио честитке митрополиту Иринеју и епископу Дамаскину поводом празновања њиховог небеског молитвеника и заступника пред Господом. Одговарајући на честитку, митрополит Иринеј је захвалио митрополиту Давиду на служењу свете Литургије, као и епископу Дамаскину и свештенослужитељима који су саслуживали, честитајући свима који прослављају светог Јована као своје крсно име. Светој Литургији су присуствовали др Владимир Рогановић, директор Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама, г. Јарослав Јаворник, бискуп Словачке Евангеличке Цркве а. в. у Србији, г. Мухамед Зиљкић, муфтија војвођански и србијански, г. Петар Ђурђев, саветник градоначелника Новог Сада, г. Селимир Радуловић, управник Библиотеке Матице срп-

ске, г. Никола Перваз, председник Црквене општине новосадске, као и друге личности из културног и јавног живота.

После свете Литургије, у просторијама Црквене општине новосадске, Митрополит крушевачки г. Давид је извршио чин благосиљања славских дарова.

Изложба „Икона на леду – прича о Павлу Павловићу”

У четвртак, 22. јануара 2026. године, у клубу *Трибина младих Културној центри Новог Сада*, отворена је документарна изложба „Икона на леду – прича о Павлу Павловићу”. Изложба посвећена Павлу Павловићу, умировљеном учитељу који је страдао током Погрома 1942. године, а која представља причу о његовој славској икони светог Николаја Мирликијског. Изложбу су организовали Културни центар Новог Сада, Епархија бачка, Музеј Града Новог Сада и Историјски архив Града Новог Сада. Аутор изложбе је протођакон Мирослав Николић, управник Ризнице Епархије бачке.

Са Литургије на празник светог Јована Крститеља

Актуелности

Икона светог оца Николаја Мирликијског

На почетку скупа, госпођа Сунчица Марковић, помоћник директора Културног центра Новог Сада, пожелела је свима добродошлицу и поменула да је изложба о страдању просветних радника у злогласном Погрому 1942. године уприличена у оквиру програма „Ледена тишина”, који се већ више од десет година успешно реализује у сарадњи Културног центра Новог Сада, Историјског архива Града Новог Сада, Епархије бачке и Јеврејске општине Нови Сад.

Потом се обратио протођакон Мирослав Николић, који је са присутнима поделио причу о српском учитељу Павлу Павловићу, његовој породици и славској икони светог Николаја. Павле Павловић је био учитељ у пензији који је читав живот посветио образовању, православној вери и српском идентитету. Икона која је оштећена током злочиначке акције је опстала и представља материјални доказ злочина, символ вере и породичне жртве. Њено приказивање на изложби није уметнички нити музеолошки чин него сведочанство о Погрому у Новом Саду.

Рестауратор страдале иконе је г. Ђуро Радишић, директор средње школе за дизајн „Богдан Шупут”. Као конзерватор, он је истакао да је икона сликана у последњим децени-

јама 19. века. Оштећења која је он затекао на икони јесу једанаест уздужних резова, структурно оштећене боје и нарушене целине.

Изложбу је отворио протојереј-ставрофор Бранко Ђурчин, умировљени свештеник, који је у свом обраћању истакао значај славске иконе у свакој православној породици. Иконе су у српском народу својеврсна тапија и потврда порекла и трајања.

На изложби је, поред иконе и информационих паноа, приказана и реплика некадашње учионице са прибором који је у школама коришћен на почетку 20. века.

Обележена осамдесет и четврта годишњица Погрома у Новосадској рацији

У петак, 23. јануара 2026. године, на новосадском Кеју жртава Рације обележена је осамдесет и четврта годишњица Погрома у Новосадској рацији, који се догодио у јануару 1942. године. У подне, код споменика „Породица”, сабрали су се представници Српске Православне Цркве и Јеврејске општине у Новом Саду, чланови делегација Града Новог Сада и Скупштине Војводине, представници покрајинских и градских власти и установа, амбасада Израела и Мађарске, градоначелници и представници страдалних градова и општина у Републици Србији, политички и културни делатници, потомци невино пострадалих у Погрому, као и многобројни народ.

На почетку програма присутнима се обратио г. Жарко Мићин, градоначелник Новог Сада, који је нагласио: „Сећајући се свега што се збило, данас не говоримо гласно пред овим местом, пред именима и сенима оних који су у јануару 1942. године убијени без суда и без кривице. Наша дужност је да застанемо, да се сетимо и да не окренемо главу. Сећање није окренуто прошлости, ради прошлости; оно је чин одговорности према будућности. Зато наставак изградње Меморијалног центра за жртве Погрома и цркве Светих мученика бачких није само пуко обележавање страдања већ завет града да заборав не надјача историјско памћење, да се сачувају име-

Актуелности

на убијених и да тешка тишина никада више не завлада улицама нашег града.”

Помен невино пострадалим жртвама Погрома у Новосадској рацији је служио Његова Светост Патријарх српски господин Порфирије, уз саслужење Високопреосвећеног Митрополита бачког господина др Иринеја, Преосвећене господе епископа осечкопољског и барањског Херувима, лондонског и великобританско-ирског Нектарија, ремезијанског Стефана и мохачког Дамаскина, свештеника и ђакон Епархије бачке. После одслуженог помена, Светејши Патријарх

српски г. Порфирије се обратио присутнима и, између осталог, истакао: „Овде смо да изнова посведочимо сву трагедију греха и суноврата људске природе, да се опоменемо колико зла, разарања и смрти у овај свет доноси човеково одступништво од Бога и колико човек, када одступа од Бога, може да се извитопери, али и да исповедимо јеванђелску истину, истину наше вере, да без Бога не можемо бити истински људи, да не можемо бити оно због чега смо саздани и из небића доведени у биће. Покољ који се овде догодио плод је обезбоженог ума. То је пад човека у духовни бездан у којем други више није оно чему нас учи Јеванђеље, други више није брат него непријатељ, у којем се ближњи не посматра као икона Божја већ као сметња и претња, као противник. И управо нас зато Црква, браћо и сестре, позива да се молимо за све, за сваког човека, и да молитвено памтимо оно што се десило овде, не да бисмо мрзели, не да бисмо злопамтили, већ да се кроз сећање више никада и никоме не понови слично зло и да бисмо се исцељивали и исцелили молитвом и вером. Молитва и памћење су дуг према жртвама и опомена нама живима. Уче нас да човек без Бога лако постаје не само нечовек него звер, а народ без сећања неприметно клизи у амбис нових обмана. Свако страдање, свачија патња и свако мучеништво живе, пре

Патријарх Порфирије беседи после помена пострадалима у Погрому

свега, у вечном памћењу Божјем, али живе и у срцима људи, нарочито у срцима оних који су добили благослов и крст да буду носиоци мученичког венца. Вечни покој свима невино пострадалим у Новосадској рацији и свим страдалницима Бачке, страдалим у јануару 1942. године! Нека им Господ подари блаженство у Својем непролазном Царству, а нас, молитвама њиховим, да укрепи љубављу и праштањем, да бисмо у последњи дан чули спасоносни глас Христов и постали заједничари Царства Његовог! Амин.”

У наставку програма, г. Исак Асиел, врховни рабин Србије, одржао је, у име Јеврејске заједнице Србије, помен жртвама по јеврејском обреду.

Потом су испред споменика „Породица” цвеће положили: г. Жарко Мићин, градоначелник Новог Сада, госпођа Маја Гојковић, председница Покрајинске владе, г. Балинт Јухас, председник Скупштине Војводине, госпођа Авивит Бар-Илан, амбасадор Израела у Републици Србији, г. Јозеф Мађар, амбасадор Мађарске у Београду; представници страдалних градова и општина у Републици Србији – Крагујевца, Ниша и Земуна; представници Јеврејске општине Нови Сад, представници Савеза Јеврејских општина Србије, представници Матице ромске и потомци невино пострадалих жртава Новосадске рације. Венац

Актуелности

са брода Речне флотиле у Дунав су спустили госпођа Дина Вучинић, председница Скупштине Новог Сада, представници Јеврејске општине Нови Сад и представници Матице ромске.

Програму обележавања годишњице Погрома у Новосадској рацији су присуствовали г. Милош Вучевић, изасланик председника Републике Србије, г. Мухамед Зиљкић, муфтија војвођански и србијански, г. Мирослав Илић, помоћник покрајинског секретара за односе са Црквама и верским заједницама и председник Организационог одбора за обележавање годишњице Новосадске рације, и многобројни Новосађани.

После програма уприличеног на Кеју жртва Рације, присутни су се упутили ка новосадској плажи „Штранд“, где је служен помен код спомен-плоче жртвама Погрома у јануару 1942. године.

Прослава празника Светога Саве у Саборном храму у Новом Саду

На празник Светога Саве, првог српског архиепископа, у уторак, 14/27. јануара 2026. године, Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј је начал-

ствовао на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду. Митрополиту бачком господину Иринеју су саслуживали Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, свештеници Саборног храма и новосадски ђакони.

После прочитаног јеванђелског одељка, Високопреосвећени владика Иринеј је у својој беседи истакао: „Свети Сава је свестрана личност, права света и обожена личност. То се наглашава и у тропару, где се каже да је он био наставник, првопрестолник и учитељ пута који води у живот. Пут који води у живот јесте, уствари, живот по Христу, живот по вери у Христа, живот по љубави према Христу. Тек после тога црквени песник каже да је просветлио свој народ. Дакле, да Свети Сава није најпре осветио и просветлио себе, не би никоме могао да буде просветитељ. Пошто је ово прво учинио, онда га је Господ благодаћу Својом призвао и оспособио за толико велики подвиг који је учинио из љубави према Богу и према својим ближњима.”

После заамвоне молитве извршен је чин благосиљања славских дарова, принетих у славу Божју, а у част Светога Саве. По отпусту свете Литургије, Високопреосвећени митрополит Иринеј је честитао празник сабраном

Благосиљање славских дарова поводом празника Светога Саве

Актуелности

верном народу. На крају свете Литургије, деца и ученици су приредили рецитал у част Светога Саве, небеског покровитеља свих ђака, учитеља и наставника. Светој Литургији у Саборном храму присуствовали су ученици основних и средњих школа.

Празник Сreteња Господњег у Саборном храму у Новом Саду

На празник Сreteња Господњег, у Недељу месопусну, 2/15. фебруара 2026. године, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду је началствовао Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа мохачког господина Дамаскина, свештенства и ђаконства Епархије бачке, Епархије сремске и Архиепископије београдско-карловачке.

Беседећи после прочитаних јеванђелских зачала, Високопреосвећени митрополит Иринеј је рекао да коначни циљ укупног живота сваког хришћанина јесте припрема за излазак на Божји суд љубави, када ће се по-

казати ко је заиста живео вером у Господа и љубављу према Њему, која се примењује на ближњима. Говорећи о смислу празника Сreteња Господњег, он је, између осталог, рекао: „Господ је први пошао у сreteње нама и сјединио се са нама и тиме нас спасао. Али и ми идемо у сусрет Њему. Он је већ ту, Он је већ са нама, али ако ми пођемо у сусрет Њему, онда ће се поновити ова дирљива сцена где праведни старац Симеон прима у своје наручје дете у којем препознаје присутнога Живога и Вечнога Господа. То је превелика тајна, недокучива за наш скромни људски ум, али откривена нам на данашњи дан овога чудеснога и дивнога празника, јер тиме се открива шта је смисао нашега живота.”

У току свете Литургије, Митрополит бачки др Иринеј је рукоположио у презвитерски чин протођакон Мирослава Николића, а Епископ мохачки Дамаскин је рукоположио у ђаконски чин ипођакон Василија Драговића. После свете Литургије, Митрополит бачки је сабраном верном народу честитао празник, као и рукоположење оцу Мирославу и оцу Василију.

Са Литургије на Сreteње Господње

Актуелности

Митрополиту бачком Иринеју уручен Сретењски орден првог степена

На свечаности поводом Дана државности Републике Србије, одржаној 16. фебруара 2026. године у Палати *Србија* у Београду, Његовом Високопреосвештенству Митрополиту бачком г. Иринеју уручено је високо државно одликовање – Сретењски орден првог степена.

Митрополит бачки Иринеј прима Сретењски орден првог степена

Као највиши знак јавног признања који се додељује за изузетне заслуге и дела од великог значаја за Републику Србију, Сретењски орден првог степена Високопреосвећеном Митрополиту г. Иринеју је уручио председник Републике Србије г. Александар Вучић.

Примајући високо одликовање за активан допринос на духовном развоју Епархије бачке, унапређивању хришћанске културе и уметности, као и за предани рад на повезивању личности и институција посвећених неговању хришћанског културног идентитета, Митрополит бачки др Иринеј је поручио: „Уважени господине Председниче, најпре бих замолио Његову Светост нашег Патријарха да да свој благослов да се у кратку обртим

речима искрене и топле благодарности за ово високо признање, које сматрам да лично и не заслужујем, јер сам само – како знам и умет и колико могу у датим околностима данашњице – радио оно што сам дужан чинити као епископ Српске Православне Цркве и као свештенослужитељ Цркве уопште.

Ипак, хтео бих да нагласим да са захвалношћу и радошћу прихватам ово високо признање наше државе Србије, као државе српског народа и свих других људи и народа који са нама деле исти и заједнички животни простор.

Поред духовних вредности и духовне компоненте, ако хоћете и духовне кичме нашег народа, коју већински кроз векове формира, образује, чини, подмлађује и овековечује света и Светосавска Црква, ми у исто време сматрамо – а мислим да је то и општа свест у нашем народу, у нашој држави и код васколиког Српства у непосредном окружењу и широм земљиног шара – да је наша Црква не једини, али један од најпретежнијих и најважнијих носећих стубова нашег идентитета, наше историје и, у крајњој линији, наше државности.

У сваком случају, ја благодарим још једанпут за указану велику и незаслужену част и, наравно, колико ми Бог још даје живота, снаге и здравља, трудићу се да оправдам указано ми поверење. Хвала најлепше! Бог нека вас све благослови!”

Свечана академија поводом два века Матице српске

У понедељак, 16. фебруара 2026. године, на сцени „Јован Ђорђевић” Српског народног позоришта у Новом Саду, одржана је свечана академија поводом два века постојања Матице српске, најстарије српске књижевне, културне и научне установе.

Актуелности

На почетку свечане академије сабране је поздравио професор др Драган Станић, председник Матице српске. Потом се сабранима обратио Његова Светост Патријарх српски г. Порфирије, који је благословио сабране и том приликом истакао: „Нека овај велики јубилеј буде подстицај да Матица српска и у временима која долазе остане место сабирања, учености и одговорног дијалога – на корист народа и на добро будућих покољења. Нека буде простор у којем ће, по узору на саборност Цркве, Срби моћи да разговарају једни са другима, да се уче да постоји нешто трајније и узвишеније од појединачних, индивидуалних и страначких интереса – а то је добро нашег народа и напредак наше Отаџбине, наше матице Србије.”

После обраћања Патријарха српског, речи поздрава је упутио г. Милош Вучевић, саветник и изасланик председника Републике Србије. У уметничком делу програма учествовали су глумци и хор Опере Српског народног позоришта, чланови Тамбурашког оркестра „Вила”, деца и ученици, а програм је режирао г. Лука Кеџман.

Свечаној академији су присуствовали: Високопреосвећени митрополити бачки др Иринеј, црногорско-приморски Јоаникије, врањски Пахомије и будимљанско-никшићки Методије; Преосвећени епископи шабачки Јеротеј и мохачки Дамаскин; госпођа Маја

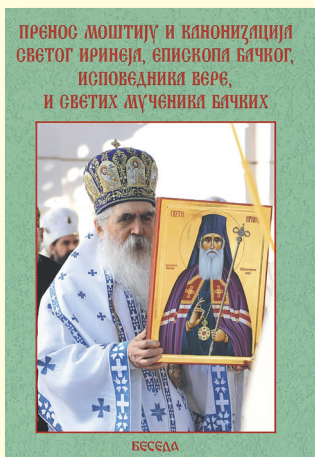
Патријарх српски беседи на свечаној академији

Гојковић, председница Покрајинске владе; г. Никола Селаковић, министар културе; г. Дејан Вук Станковић, министар просвете; г. Жарко Мићин, градоначелник Новог Сада; г. Селимир Радуловић, управник Библиотеке Матице српске; чланови дипломатског кора, представници Војске Србије, часници Матице српске, свештеници више епархија Српске Православне Цркве, многобројни званичници и угледне личности из друштвеног, културног и јавног живота Републике Србије.

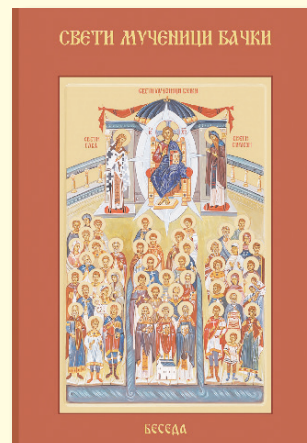
Издавачка делатност

**ПРЕНОС МОШТИЈУ
И КАНОНИЗАЦИЈА
СВЕТОГ ИРИНЕЈА,
ЕПИСКОПА БАЧКОГ,
ИСПОВЕДНИКА ВЕРЕ,
И СВЕТИХ МУЧЕНИКА
БАЧКИХ**

**СВЕТИ ИРИНЕЈ ЋИРИЋ
ЕПИСКОП БАЧКИ
ИСПОВЕДНИК ВЕРЕ**

**СВЕТИ
МУЧЕНИЦИ
БАЧКИ**

ДЕЛА СВЕТОГ МАКСИМА ИСПОВЕДНИКА

ИЗ СМРТИ У БЕСМРТНОСТ
Погром у Бачкој
1941-1944. године

**ДЕЛАЈУЋИ
У ВИНОГРАДУ ГОСПОДЊЕМ**

**РАЗГОВОРИ
СА ОЦЕМ ЈОВАНОМ**

Светињама у походе

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА
СЛУЖБА ЗА ПОКЛОНИЧКА ПУТОВАЊА

СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ

Путујте са благословом Цркве!

**Информације можете добити путем бројева телефона:
064/12-93-616 и 021/526-068**

На таласу Православља

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
ЕПАРХИЈА БАЧКА
ИНФОРМАТИВНА СЛУЖБА

www.eparhijabacka.info; e-mail: epbackainfo@gmail.com

„Циљ наше Информативне службе је да буде у служби
сведочења и ширења православне вере.”

Митрополит бачки г. Иринеј

 БЕСЕДА

РАДИО ТАВОР
95.1 MHz

90,7 MHz РАДИО
СЛОВЪ

 РАДИО „БЛАГОВЕСНИК”
95,7 Mhz

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ
ХРАМА У МАНАСТИРУ
ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА
НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЂУ

Жиро-рачун 105-081480300005509 (АИК Банка)